

Paavalin Ensimmäinen kirje korinttilaisille 19

Herran aterian oikea vietto

1.Kor.11:17-34

Tervetuloa kuuntelemaan Alusta alkaen -ohjelmaa. Käsittelemme Paavalin Ensimmäistä korinttilaiskirjettä, tällä kerralla sen yhdennentoista luvun jakeesta 17 alkaen.

Tässä kirjeessään Paavali on käsitellyt käytännön asioita, joista Korintin seurakunnan jäsenet ovat häneltä kyselleet tai joista Paavali on kuullut, että miten ne Korintissa sujuvat. Eräs keskeinen teema on ollut Korintin seurakunnassa vallinnut sisäinen hajaannus, ryhmäkuntalaisuus. Aiemmin kirjeessään Paavali on moittinut korinttilaisia siitä, että he olivat jakaantuneet kannattamaan kukin suosikkisaarnaajansa, halveksien jonkin muun saarnaajan kannattajia. Nyt hän ottaa käsiteltäväkseen toisenlaisen hajaannuksen, sosiaaliseen arvoasemaan ja varallisuuteen liittyvän. Sen aiheuttama hajaannus näkyi seurakunnan yhteisessä kokoontumisessa Herran pyhälle ehtoolliselle.

Näitä ohjeita antaessani minun on moitittava teitä siitä, että yhteiset kokoontumisenne ovat teille pikemmin vahingoksi kuin hyödyksi. Olen ensinnäkin kuullut, että teillä seurakunnan kokouksissa ilmenee hajaannusta, ja osittain sen myös uskon. Täytyyhän teillä ollakin keskuudessanne ryhmäkuntia, jotta nähtäisiin, ketkä teistä osoittautuvat luotettaviksi. Teidän kokoontumisenne eivät ole oikeaa Herran aterian viettämistä, koska jokainen syö omia ruokiaan, niin että toinen on nälissään ja toinen juovuksissa. Ettekö voi syödä ja juoda kotonanne? Vai halveksitteko te Jumalan seurakuntaa niin että häpäisette niitä, joilla ei ole ruokaa? Mitä minun pitäisi sanoa teille? Kiittääkö teitä? Tässä asiassa en teitä kiitä (1. Kor. 11:17-22).

Alun perin ehtoollinen oli osa oikeaa ateriaa

Varhaiskristityillä ehtoollinen oli siinä mielessä erilainen kuin meidän ehtoollisemme, että sen kehyksenä oli oikea ateria, jossa oli ihan kunnolla ruokaa. Sellainenhan Jeesuksen tarjoama viimeinen ehtoollinenkin oli ollut. Siinä oli syöty pääsiäislammasta ja leipää ja juotu viiniä. Jossain vaiheessa aterialla Jeesus oli ottanut leivän, siunannut sen erityisellä tavalla, murtautunut sen, jakanut opetuslapsilleen ja sanonut, että tuo leipä on hänen ruumiinsa.

Samalla tavalla hän oli jossain vaiheessa aterialla ottanut viinimaljan, siunannut sen ja pannut sen kiertämään oppilaidensa joukkoon ja sanonut, että se on hänen verensä, liiton veri, joka vuodatetaan heidän vuoksensa. Siitä piti juoda hänen muistokseen.

Mutta oli ensimmäisellä ehtoollisella syöty ja juotu muutakin. Niin alkukristityt myös tekivät. Kun he kokoontuivat jumalanpalvelukseen ja ehtoolliselle, he toivat mukanaan ruokaa ja viiniä, jaettaviksi muiden seurakuntalaisten kanssa.

Tällaisen tavan taustana oli varmasti se, että näin toimittiin hellenistisessä kulttuurissa muutenkin. Erilaisilla vapaaehtoisilla seuroilla oli tapana kokoontua jonkin jäsenensä taloon yhteiselle aterialle, joka oli samalla jollain tavalla pyhä ateria, koska sitä yleensä vietettiin jonkin jumalan, esimerkiksi Dionysioksen kunniaksi. Ajateltiin, että tuo jumaluus oli läsnä pidoissa ja siksi sille uhrattiin juomauhri valuttamalla maljasta hieman viiniä maahan tai lattialle.

Tällaiset ateriat olivat yleensä nyyttikestejä. Jokainen toi mukanaan viiniä ja ruokaa.

Yhteisöllisyys vaatii ruuan jakamista

Antiikin hellenistisessä kirjallisuudessa oli kommentaarin mukaan paljon kirjoituksia, joissa paheksuttiin sitä, että monesti tuollaisissa pidoissa ruokaa ei jaettu tasaisesti, vaan isännän suosikit saivat paremmat palat ja hienompaa viiniä kuin muut. Sellainen rikkoi pitojen ystävyyttä ja yhteishenkeä vastaan. Plinius paheksui tällaista:

Joitain hyvin hienoja ruokia tarjoihtiin hänelle itselleen [pitojen isäntä] ja muutamille hänen kumppaneilleen, kun taas muille tarjoillut ruuat olivat halpoja ja mitättömiä. Hän oli annostellut kolmeen kannuun kolmea erilaista viiniä; mutta älä kuvittele, että vieraat olisivat saaneet itse valita; päinvastoin, he eivät saaneet lainkaan valita. Yksi kannuista oli hänelle itselleen ja minulle; seuraava hänen ystävilleen, jotka olivat alempaa kastia (sinun on tiedettävä, että hän mittaa ystäviään heidän arvonsa perusteella) ja kolmas hänen omille klienteilleen ja minun klienteilleni.

Vuosisatoja ennen Pliniusta Xenophon oli kirjoittanut aivan vastakkaisesta, oikeasta tavasta viettää yhteistä ateriaa:

Aina kun jotkut niistä, jotka halusivat kokoontua yhteen viettämään ateriaa, toivat enemmän lihaa ja kalaa kuin muut, Sokrates käski tarjoilijaa panemaan pienet tuomiset samaan kasaan muiden pienten tuomisten kanssa tai sitten jakamaan ne tasan kaikkien ruokailijoiden kesken. Niinpä ne, jotka olivat tuoneet paljon, tunsivat velvollisuudekseen, että eivät ainoastaan ottaneet omaa annostaan yhteisestä kasasta, vaan lisäksi panivat omat tuomisensa siihen myös. Niinpä he eivät saaneet sen enempää kuin muutkaan.

Itsekästä ja kiireistä sikailua ehtoollisella

Paavali kiinnitti huomiota siihen, että Korintin kristityt eivät noudattaneet edes hellenistisiä hyviä tapoja. ”Teidän kokoontumisenne eivät ole oikeaa Herran aterian viettämistä, koska jokainen syö omia ruokiaan, niin että toinen on nälissään ja toinen juovuksissa.”

Tuossa ”jokainen syö omia ruokiaan” (*ton idion deipnon prolambanei*) on kommentaarin mukaan mukana ajatus myös siitä, että nuo tyypit ryhtyivät ottamaan ruokaa etukäteen (*pro-lambanei*), ennen kuin kaikki olivat ehtineet paikalle. Sellaista tapahtui siksi, että seurakunta oli sosiaalisesti hyvin erilaista sakkia. Toiset olivat orjia, eivätkä siksi päässeet ajoissa, kuten korkeammassa

asemassa olevat, joiden aikataulu oli vapaa. Ja niinpä sitten niille, jotka tulivat myöhemmin, ei jäänyt mitään, ei ruokaa eikä viiniä. Ja rikkaat olivat mahat pullollaan ja pää täynnä viiniä.

Paavalin mukaan tuollainen ei ollut oikeata ehtoollisen viettämistä. Syynä oli se, että Korintin seurakunnan kokoontumisissa tapahtuva sosiaalinen eriarvoisuus rikkoi Kristuksen ruumiin ykseyttä vastaan. Siksi Paavali sanoi, että ”yhteiset kokoontumisenne ovat teille pikemmin vahingoksi kuin hyödyksi.” Syynä oli se, että ne pitivät yllä hajaannusta, kun Kristuksen ruumiin piti olla yksi. Korinttilaiset eivät olleet kuuliaisia Herralle vaan omille himoilleen, jotka saivat heidät kohtelemaan toisiaan eriarvoisesti ja epäkunnioittavasti.

Mitä sitten tarkoittaa Paavalin toteamus: ”Täytyyhän teillä ollakin keskuudessanne ryhmäkuntia, jotta nähtäisiin, ketkä teistä osoittautuvat luotettaviksi”?

Paavalin ja yleensäkin alkukristittyjen mielestä seurakunnassa oleva hajaannus ja ryhmäkunnat olivat lopunaikojen merkki. Ne todistivat siitä, että loppu eli viimeinen tuomio oli koittamassa. Jo ennen tuomiota oli nähtävissä, ihmisten käytöksestä, ketkä olivat ”luotettavia” eli oikeita kristittyjä, ketkä taas elivät harhassa.

Kun Paavali sanoo, että ”ettekö voisi syödä kotonanne”, hän tarkoittaa sitä, että rikkaat seurakuntalaiset voisivat aterioida kotonaan ennen seurakunnan kokousta. Heidän ei pitäisi tulla seurakunnan kokoukseen elvistelemään hienolla ruuallaan ja paljon viinillään. Jos he niin tekivät, he halveksivat niitä köyhiä seurakuntalaisia, joilla ei ollut ruokaa eikä omaa kotia.

Oikea Herran aterian vietto

Tämän jälkeen Paavali käy opettamaan, mitä oikea ehtoollisen vietto on. Mikä on sen olemus?

Olen saanut Herralta tiedoksi tämän, minkä olen myös opettanut teille: Herra Jeesus sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän, kiitti Jumalaa, mursi leivän ja sanoi: »Tämä on minun ruumiini, joka annetaan teidän puolestanne. Tehkää tämä minun muistokseni.» Samoin hän otti aterian jälkeen maljan ja sanoi: »Tämä malja on uusi liitto minun veressäni. Niin usein kuin siitä juotte, tehkää se minun muistokseni.» Niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tästä maljasta, te siis julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kun hän tulee. Niinpä se, joka arvottomalla tavalla syö tätä leipää ja juo Herran maljasta, tekee syntiä Herran ruumista ja verta vastaan. Jokaisen on tutkittava itseään, ennen kuin syö tätä leipää ja juo tästä maljasta. Se, joka syö ja juo ajattelematta, että kysymys on Kristuksen ruumiista, syö ja juo itselleen tuomion. Sen vuoksihan teidän joukossanne on paljon heikkoja ja sairaita ja monet ovat jo nukkuneet pois. Jos me itse tutkisimme itseämme, emme joutuisi tuomittaviksi. Rangaistessaan Herra kuitenkin kurittaa meitä, jotta meitä ei yhdessä maailman kanssa lopullisesti tuomittaisi. Veljeni, kun siis kokoonnutte aterioimaan, odottakaa toisianne. Se, jolla on nälkä, syököön kotonaan, jotteivät kokoontumisenne tuottaisi teille rangaistusta. Muusta annan ohjeet sitten kun tulen (1. Kor 11:23-34).

Paavali käy siis läpi ehtoollisen ns. ”asetussanat”, joista käy ilmi, että ehtoollisen leipä on Kristuksen ruumis. Hänet uhrattiin kuolemaan meidän puolestamme. Me tulemme siitä osallisiksi syömällä ehtoollisella siunatun leivän.

Ehtoollisella siunattu viini on myös erityinen. Myöhemmin kehittyneellä terminologialla voi sanoa, että se on ”sakramentti” eli mysteeri. Siunatusta viinimaljasta juomalla me tulemme mysteerinomaisella tavalla osallisiksi uudesta liitosta, joka perustuu siihen, että Jeesus on uhrannut verensä ja elämänsä, jotta me saisimme syntimme anteeksi. Leipä ja viini syödään ja juodaan Jeesuksen muistoksi ja samalla tullaan osallisiksi siitä todellisuudesta, joka leivässä ja viinissä on läsnä, nimittäin Jeesuksesta itsestään, hänen sovintouhristaan ja uudesta ylösnousemuselämästä hänen yhteydessään.

Mitä sitten on Paavalin mainitsema ”arvoton syöminen ja juominen”? Se on sitä, että ei ymmärrä, että kysymys on Jeesuksen ruumiista ja verestä, ei ”ajattelle” näin, vaan mielessä on parhaiden palojen mässäys ja paljo viinin juonti.

Sellaista väärää syömistä ja juomista edustaa Paavalin mielestä myös se, joka ei seurakunnan ehtoollisjumalanpalveluksen nyyttikesteille tullessaan jaa tuomistaan ruuista muille, aloittaa syömistä ennen kuin köyhät ovat ehtineet paikalle, syö liikaa, juo viiniä tolkkuttomasti. Sellaisella ihmisellä ei ole tajua ehtoollisen pyhydestä, sen sakramentaalisesta luonteesta, eikä siitä, että ehtoollisella me kohtaamme Kristuksen ja ”julistamme hänen kuolemaansa, kunnes hän tulee.”

Paavalin mukaan tuollainen arvoton ehtoollisjumalanpalvelukseen osallistuminen aiheuttaa ihmiselle Jumalan tuomion: ”Niinpä se, joka arvottomalla tavalla syö tätä leipää ja juo Herran maljasta, tekee syntiä Herran ruumista ja verta vastaan. Jokaisen on tutkittava itseään, ennen kuin syö tätä leipää ja juo tästä maljasta. Se, joka syö ja juo ajattelematta, että kysymys on Kristuksen ruumiista, syö ja juo itselleen tuomion.”

Kuka on nykyisin kelvollinen ehtoollisvieras?

Tämä on ihan erilaista arvotonta ehtoolliselle osallistumista kuin mistä nykyisin puhutaan. Jotkut nykyajan kristitythän ajattelevat, että he eivät voi tulla ehtoolliselle, koska eivät ole kelvollisia ehtoollisvieraita. Tällä he tarkoittavat sitä, että eivät ole ”tarpeeksi uskovaisia” tai että eivät ymmärrä ehtoollista riittävästi tai että heille ei ole riittävästi hartautta tai pyhyden tai synnin tuntoa, jotta voisivat tulla alttarin ääreen.

Mitäs tällaisille ihmisille olisi ehtoollisesta sanottava? Voiko sinne tulla, jos ei ole riittävästi ymmärrystä tai tarpeeksi suurta uskovaisuutta? Mikä on edellytys sille, että ehtoolliselle voi tulla? Voiko ehtoollisella käydä liian usein? Entä jos kirkossa on ehtoollinen joka sunnuntai? Kuluuko se siitä? Turtuuko ihminen ehtoolliseen? Voiko siitä tulla vääränlainen omantunnon pesukone?

On syytä muistaa, millaisessa tilanteessa Paavali korinttilaisille suunnatun ehtoollisvaroituksen kirjoitti. Kyse oli tilanteesta, jossa ehtoollisen sakramentaalinen ateria oli sekoittunut sen

kehykseen, seurakunnan ei-sakramentaaliseen yhteysateriaan, jota sitäkin käytettiin väärin, mässäilyyn ja juopotteluun ja köyhempien väheksymiseen. En usko, että nyky-Suomessa, ainakaan missään evankelis-luterilaisen seurakunnan ja tuskin minkään muunkaan kristillisen seurakunnan ehtoollisjumalanpalveluksessa sorrutaan tällaiseen.

Eli tässä suhteessa olisi ehkä syytä olla vähän vähemmän omantunnontarkka. Kannatta miettiä vaikkapa noita kahta lausetta jakson lopussa: ”Veljeni, kun siis kokoonnutte aterioimaan, odottakaa toisianne. Se, jolla on nälkä, syököön kotonaan, jotteivät kokoontumisenne tuottaisi teille rangaistusta.”

Eli: jos teidän seurakunnassanne ehtoollisjumalanpalvelukset tapahtuvat ajallaan ja jokaisella kastetulle annetaan leipää ja viiniä tasavertaisesti, niin siellä ei syödä ja juoda tuomioksi vaan siunaukseksi.

Mutta silti. On tässä Paavalin varoituksessa meillekin sanomaa. Ja se on se, että ehtoollisessa Jeesus Kristus on todellisesti läsnä. Siihen ei pidä suhtautua leikillä eikä halveksivasti. Herran pyhä ehtoollinen on äärimmäisen vahva hengellinen toimitus, jossa meille tuodaan omaksi Jeesus Kristus ja hänessä oleva pelastus. Oikea tapa suhtautua tähän on kiitollisuus, kunnioitus ja harras pyyntö, että voisi uskoa sen todeksi. Ja samalla taju siitä, että olen yhtä kaikkien muitten kristittyjen kanssa, jotka nauttivat ehtoollisen.